

شماره: ۳۳۹۴

تاریخ: ۱۳۸۶/۰۸/۲۱

پیوست: دارد

حضرت آیت‌الله جنّتی «دام عزّه»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام‌علیکم؛

در خصوص عناوین چهارگانه، موضوع «دستور جلسه» که در سی و یکمین جلسه شورای نگهبان، مورخ ۱۳۸۶/۰۸/۲۳ مطرح خواهد شد، به پیوست نتایج بررسی‌های حاصله راجع به عناوین ذیل، جهت ملاحظه تقدیم می‌گردد:

۱- لایحه مبارزه با پولشویی

۲- اساسنامه شرکت‌های تولید نیروی برق بیستون، آبادان، سنندج، کرمان، شیروان، دماوند،

خلیج فارس، سبز بینالود و سبر منجیل

۳- سؤال وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خصوص اصل هشتماد قانون اساسی

۴- سؤال دبیر محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص قسمت اخیر اصل یکصد و دوازدهم

قانون اساسی

قربانعلی مه‌ری

قائم مقام مرکز تحقیقات

رونوشت:

- اعضاء معزز فقها و حقوقدانان شورای محترم نگهبان، جهت استحضار

۱- لایحه مبارزه با پولشویی

نظرات کارشناسی مرکز، در خصوص این لایحه قبلاً به موجب نامه شماره ۳۳۸۲ مورخ ۱۳۸۶/۰۸/۱۶ تقدیم حضور اعضاء محترم شورا گردید.

۲- اساسنامه شرکت‌های تولید نیروی برق بیستون، آبادان، سنندج، کرمان، شیروان، دماوند، خلیج فارس، سبز بینالود و سبر منجیل

الف - بند (۴) ماده (۲) اساسنامه: واژه «مراجع قانونی» از این حیث که آیا حسب مورد شامل قوانین و مقررات مصوب مجلس یا دولت می‌گردد یا خیر؟ ابهام دارد؛ چون به صرف استناد به مجوزهای مأخوذه، می‌توان مبادرت به اخذ هرگونه وام نمود خواه از داخل و خواه از خارج، خواه اینکه متضمن سود و بهره ربوی باشد یا نباشد. همچنین مبادرت به تأمین منابع مالی از منابع داخلی و خارجی به هر طریق ممکن خواه با بهره یا بی‌بهره، و انجام این امور از این جهت که شرکت‌های موضوع اساسنامه، صددرصد خصوصی نخواهند بود بلکه در صورت خصوصی شدن، دولت تا سقف ۴۹ درصد مجاز به دارا بودن سهام و سرمایه در آن شرکت‌ها است. علیهذا به نظر می‌رسد برای حفظ حاکمیت و اقتدار نظام، حداقل تا زمانی که هویت شرکت‌ها دولتی است، اصل ۸۰ قانون اساسی باید لازم‌الرعايه باشد.

ب - به موجب جزء (۲) و جزء (۵-۲) از بند (الف) سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی ابلاغی مقام معظم رهبری: سرمایه‌گذاری، مالکیت و مدیریت توسط.... بخش‌های.... خصوصی در نیروی برق مجاز است، لکن به موجب عبارات ذیل جزء (۸-۲)، «.... حفظ حاکمیت دولت و استقلال کشور...» لازم‌الرعايه می‌باشد. به نظر می‌رسد مندرجات اساسنامه، با نگاه تغلیب بخش خصوصی بر بخش دولتی تنظیم گردیده، لذا خود را چندان ملتزم به رعایت سیاست‌های ابلاغی ندانسته است، در حالی که نگاه مزبور مغایر با سیاست‌های ابلاغی است.

ج - تبصره (۲) ماده (۱۹): علی‌رغم آنکه اکثر سهام و سرمایه شرکت، خصوصی می‌باشد، لکن انجام موارد مندرج در متن تبصره را منوط به موافقت وزیر نیرو نموده، در حالی که شرکت دارای هویت خصوصی است و کسب نظر از مقام مربوطه ممکن است اسباب تضرر صاحبان سهام را فراهم

آورد که این امر در مغایرت با اصل ۴۰ و بند(۵) از اصل ۴۳ قانون اساسی خواهد بود، لکن گویا رعایت ذیل جزء(۸-۲) بند(الف) سیاست‌های ابلاغی مورد احتیاط قرار گرفته است. رعایت این امر در بند(الف) صدرالذکر هم ضروری به نظر می‌رسد.

یادآوری: با عنایت به اینکه «لایحه... اجراء سیاست‌های کلی اصل ۴۴» در مجلس در مراحل نهائی تصویب قرار دارد، اقتضاء داشت تا تصویب اساسنامه‌ها و نحوه واگذاری‌ها به بخش خصوصی به لحاظ تعیین مصادیق موارد واگذاری، متوقف می‌ماند تا تکلیف لایحه مشخص و حتی‌المقدور از موازی کاری‌های و اقدامات متعارض با سیاست‌های ابلاغی و قانون نحوه اجراء اصل ۴۴، اجتناب می‌گردید.

۳-سؤال وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خصوص اصل هشتمادام قانون اساسی

با عنایت به اطلاق اصل ۸۰ قانون اساسی که شامل کمک‌های بلاعوض اعم از نقدی و غیرنقدی می‌گردد، و توجّهاً به فلسفه وجودی اصل مزبور که متضمن بیان پیشگیری از نفوذ و سلطه احتمالی بیگانگان بر ارکان جامعه اسلامی از طریق دریافت کمک‌های بلاعوض خارجی است، و با فرض دولتی بودن مؤسسه انستیتو پاستور ایران، دریافت کمک‌های موضوع نامه از شرکت توتال، مغایر با اصل ۸۰ قانون اساسی، بند(ج) اصل ۲ و بند(۵) از اصل ۳ قانون مزبور می‌باشد.^(۱)

۴- سؤال دبیر محترم مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص قسمت اخیر اصل

یکصدودوازدهم قانون اساسی

الف - اصل ۱۱۲ قانون اساسی، در جلسات ۲۲، ۳۷، ۳۸ و ۴۰ مشروح مذاکرات شورای بازنگری قانون اساسی - سال ۶۸ -، مشتمل بر ۸۷ صفحه مورد بحث و مذاکره قرار گرفته، لکن موافقین و مخالفین، صرفاً به بحث در ضرورت یا عدم ضرورت وجود مجمع، میزان اختیارات آن، تعداد و ترکیب اعضاء مبادرت نموده و عبارت پایانی اصل که مورد استفسار دبیر محترم مجمع می‌باشد گویا

(۱) توضیحات تکمیلی، به شرح مندرجات پیوست(۱) تقدیم تا در صورت نیاز قابل مراجعه اعضاء محترم باشد.

به لحاظ واضح و مبین بودن مطلب، هیچگاه مورد بحث قرار نگرفت.

ب - با قطع نظر از مراتب فوق، منطوق عبارت پایانی اصل ۱۱۲، مشروط به تأیید نهائی مصوبات توسط مقام رهبری معظم، تصریح بر واگذاری اختیار تصویب مقررات مربوط به مجمع توسط اعضاء را دارد.

ج - تفویض مزبور، هیچگونه مغایرتی با تفکیک قوا (موضوع اصل ۵۷) و صلاحیت عام مجلس جهت قانونگذاری در عموم مسائل (موضوع اصل ۷۱) را ندارد؛ زیرا صلاحیت مجلس به موجب اصل مزبور باید: «... در حدود مقرر در قانون اساسی...» باشد و واگذاری اختیار مورد نظر به مجمع نیز به عنوان استثناء بر صلاحیت عام مجلس و در چارچوب اصل ۷۱ قابل ارزیابی است. بنابراین مستثنی بودن مجمع از شمول قوانین و مقررات جاریه، هیچگونه مغایرتی با اصول قانون اساسی به ویژه اصل ۷۱ را نداشته و ندارد.

پیوست (۱)

سؤال وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در خصوص اصل هشتادم قانون اساسی

مقدمه

انستیتو پاستور ایران مؤسسه‌ای است تحقیقاتی، تولیدی و آموزشی در جهت تأمین بهداشت و سلامت جامعه که طی قراردادی دولتی به تاریخ ۱۲۹۹/۱۰/۳۰ هجری شمسی (۱۹۲۰ میلادی) با انستیتو پاستور پاریس، تأسیس و متعاقب آن به شبکه بین‌المللی انستیتو پاستورهای جهان پیوسته است. مقررات حاکم بر این مؤسسه به دنبال مأموریت‌ها و تلاش‌های علمی - تحقیقاتی آن، از سال ۱۳۸۰ با قوانین و مقررات آموزشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی تطبیق یافته و اعضاء هیأت امانت آن به ریاست وزیر محترم بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به امور انستیتو مشغول و رئیس انستیتو به عنوان عضو و دبیر هیأت امانت، در جلسات انجام وظیفه می‌نماید.

بدیهی است انستیتو پاستور در راستای انجام وظایف قانونی و محوله خود، نیازمند تأمین هزینه‌های جاری و لوازم و تجهیزات مربوطه می‌باشد که بر حسب فعالیت‌هایش مبادرت به تهیه و تجهیز ملزومات اداری - فنی می‌نماید. آنچه از نامه وزیر محترم بهداشت دریافت می‌شود، تفاهم‌نامه‌ای میان شرکت توتال فرانسه و انستیتو پاستور ایران منعقد شده است که بر اساس آن شرکت توتال مکلف است کمک‌هایی را به صورت بلاعوض به انستیتو پاستور اعطاء نماید که انستیتو پاستور ایران به استناد اصل ۸۰ قانون اساسی از گرفتن کمک‌های نقدی امتناع ورزیده و در خصوص اخذ کمک‌های غیرنقدی در قالب تجهیزات فنی مربوطه به توافق رسیده است.

نظر کارشناسی

آنچه مسلم است، بر اساس اصل ۸۰ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، گرفتن و دادن هرگونه کمک بلاعوض خواه نقدی و خواه غیرنقدی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد؛ چرا که ضرورت تصویب مجلس شورای اسلامی در خصوص کمک‌های بلاعوض در اصل ۸۰ قانون اساسی مقید به نقدی و غیرنقدی بودن نشده است، تا بتوان با تبدیل کمک‌های بلاعوض (چه داخلی و چه خارجی) از نقدی به غیرنقدی - هر چند مورد نیاز شدید باشند - تخصیصی بر این الزام قانونی وارد آورد؛ چرا که شأن عبارتی معنونه دلالت بر اطلاق و عموم دارد.

آنچه در فلسفه وجودی این اصل حائز اهمیت است، جلوگیری از فساد مالی و تبعیض در بخش کمک‌های بلاعوض داخلی و با عنایت به قاعده نفی سیل، پیشگیری از نفوذ و سلطه بیگانگان بر ارکان جامعه اسلامی در بخش دریافت کمک‌های بلاعوض خارجی است.

همچنین قطع نظر از اینکه کمک بلاعوض، ضمن قرارداد یا موافقت‌نامه‌ای پیش‌بینی شده باشند که آن قرارداد یا موافقت‌نامه به مقتضای اصل ۷۷ قانون اساسی به تصویب مجلس رسیده باشد، به فرض تصریح میزان و چگونگی کمک بلاعوض در موافقت‌نامه مصوب، نیازی به تصویب مجدد مجلس نخواهد بود و از آنجا که سؤال مطروحه وزیر محترم بهداشت منصرف از این صورت است، به نظر می‌رسد کمک‌های بلاعوض شرکت توتال در قالب تجهیزات و وسایل پزشکی، هر چند که در زمره تعهدات شرکت مزبور بیان گردد، بایستی با رعایت الزام مندرج در اصل هشتم قانون اساسی به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد؛ چرا که قدر مسلم، عقود و قراردادها، مادامی که با قوانین موضوع و در صدر آنها قانون اساسی در تعارض نباشند، پذیرفته شده و الزام‌آورند.^{۸۰۰۱۱}